Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000192

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-01-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Приймак Дмитро Михайлович
2. Dmytro Pryimak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство

Дата захисту: 27-01-2026

Спеціальність за освітою: міжнародна економіка

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11399

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.04

Тема дисертації:

1. Принципи укладання двомовних термінологічних словників: перекладацький аспект (на матеріалі англійської, французької, італійської та української мов)

2. Principles of compiling bilingual terminological dictionaries: A translation perspective (a case study of the English, French, Italian, and Ukrainian languages)

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено розробленню засадничих принципів укладання іншомовно-українських термінологічних словників на матеріалі обраних мовних пар з огляду на поточний стан української лексикографії та сучасні тенденції. У роботі проаналізовано найбільші видані в Україні загальні й спеціальні англійсько-, французько- та італійсько-українські словники. Доведено, що такі видання – вторинні та засновані на копіюванні інформації з відповідних іншомовно-російських словників, а саме – на перекладі їхньої російськомовної частини. Наочно продемонстровано, що всім таким словникам притаманне засилля хибних перекладів, продубльованих з російських видань, а також домінування непритаманних українській мові лексико-граматичних конструкцій, скалькованої з російської мови термінології. Показано, що наявні в Україні та за її межами іншомовно-українські онлайн-словники є низькоякісними джерелами, створеними через автоматичне генерування перекладів і парсинг недостовірної інформації. Виконане дослідження

дозволило дійти чіткого висновку щодо відсутності в Україні якісних перекладних словників на розглядуваних мовних напрямках та щодо відповідних наслідків: зниження якості фахової роботи перекладачів, спотворення української термінології, гальмування розвитку української лексикографії та української мови загалом.Запропоновано підхід, згідно з яким укладання нових перекладних словників має здійснюватися з повною відмовою від використання матеріалу будь-яких готових іншомовно-українських та іншомовно-російських словників. Обґрунтовано необхідність опрацьовування кожної окремої словникової одиниці індивідуально – через глибинне дослідження відповідних одномовних українських та іноземних джерел, зіставлення одержаної інформації та виявлення термінологічних еквівалентів. Схарактеризовано чіткі принципи добору джерел для укладання двомовних спеціальних словників у контексті їхньої академічності та достовірності. Підкреслено необхідність повної відмови від залучення будь-яких недостовірних матеріалів, включно із «соціальними» онлайн-джерелами, створюваними пересічними користувачами. Окремо висвітлено необхідність послідовного критичного переоцінювання всієї інформації, навіть за відповідності конкретного джерела формальним критеріям академічності. Виявлено практичну доцільність та специфіку залучення до процесуперекладацької роботи іншомовно-іншомовних словників та видань третьою мовою. Описано можливі переваги залучення до процесу укладання перекладних термінологічних словників сторонніх консультантів, але водночас підтверджено можливість виконання відповідних процедур лексикографом за умови наявності достатніх навичок і знань. Обґрунтовано необхідність повної відмови від залучення до процесу створення словникових видань пересічних користувачів, попри сучасні тенденції. Продемонстровано можливості гнучкої адаптації розробленого підходу до конкретних галузей науки, зокрема ботаніки, зоології та анатомії. Окреслено специфіку використання латинської мови як інструмента для віднайдення однозначних перекладних еквівалентів та описано процедури реєстрації інформації для системного повторного використання.На базі створення й аналізу низки словникових статей сформульовано провідні аспекти розроблених перекладацьких принципів: комплексність і масштабованість створеного матеріалу. Показано на практиці доцільність цілісного опрацьовування конкретних словникових одиниць і супутньої термінології. Виявлено можливості досягнення економії на масштабі через забезпечення повторного використання інформації та її системного залучення для виконання відповідних перекладацьких та укладацьких процедур на інших мовних напрямках. З'ясовано нюанси максимізації точності перекладів через втілення згаданого комплексного підходу. Окремо досліджено специфіку роботи з запозиченнями та новотворами. Запропоновано послідовно реінтегрувати до українського словникарства питомі терміни. Проаналізовано досвід французького офіційного термінотворення в контексті боротьби з чужомовними запозиченнями та схарактеризовано межі витворення лексикографом неологізмів на базі оригінальних морфологічних і синтаксичних особливостей української мови.Сформульовано підстави, що визначають необхідність паспортизування джерел інформації в іншомовно-українських словниках. Висвітлено конкретні переваги таких процедур для словникаря в контексті застосування принципу критичного переоцінювання інформації та забезпечення контролю щодо якості готових видань. Беручи до уваги проаналізовані недоліки виданих в Україні двомовних словників та історичні аспекти становлення українських термінологічних систем, обґрунтовано належність процедур уніфікації української термінології в словниках безпосередньо до перекладацького підходу. На основі створення та дослідження низки словникових статей показано практичні особливості уніфікування термінології в перекладних словниках, включно зі специфікою опрацьовування бази джерел та можливими перевагами й недоліками для кінцевих користувачів.

2. The thesis investigates the development of key principles to be used in compiling foreign-Ukrainian terminological dictionaries in the chosen fields taking into account the current state of Ukrainian lexicography and contemporary trends. The research provides an in-depth overview of the largest general and special English-, French-, and Italian-Ukrainian dictionaries. It has been proven that such publications are characterised by the lack of originality and plagiarism from foreign-Russian dictionaries, through providing the translation of the Russian part of the latter. It has been demonstrated that all dictionaries of this kind abound in erroneous translations copied from Russian sources, as well as in lexical and grammatical structures not inherent in the Ukrainian

language and calqued on Russian terms. It has also been shown that the currently available foreign-Ukrainian online dictionaries are inferior and unreliable sources compiled through the use of automated scripts and parsing of incorrect data.The findings of the research allow to come to a definite conclusion regarding the lack of high-quality bilingual dictionaries within the given fields in Ukraine. This entails direct negative consequences, including significant limitations put on the work of professional translators, the alteration of Ukrainian terminology, and constrained development of Ukrainian lexicography and the Ukrainian language in general.The approach offered assumes the need to proceed 'from scratch' in creating new dictionaries, which means a complete rejection of all materials in the available foreign-Ukrainian and foreign-Russian dictionaries. It has been justified that each dictionary unit should be processed individually, through the investigation of appropriate monolingual Ukrainian and foreign sources, the comparison of the information revealed, and the identification of terminological equivalents. Precise standards have been formulated for selecting sources to be used in the creation of bilingual special dictionaries as regards their academic reliability. It has been highlighted that all unreliable materials should be eliminated, including user-filled online sources. It has been shown that, even in case of the formal presence of all attributes of academic trustworthiness, the translator should keep verifying and reassessing all the information constantly. The practical reasonableness of using foreign-foreign dictionaries and third-language publications in the translator's work has been confirmed.Possible advantages of the use of services provided by third-party professional consultants in the compilation of bilingual terminological dictionaries have been described; yet it has been proven that the lexicographer can perform all those procedures on their own, should they have sufficient competencies.It has been explained why ordinary users should not be allowed to participate in the lexicographical process, despite the present-day tendencies. The opportunities of a flexible adaptation of the suggested approach to particular sectors of science such as botany, zoology, and anatomy have been demonstrated. The benefits of using the Latin language as a tool for establishing unequivocal translation equivalents have been outlined, and appropriate procedures have been reported for registering information and reusing it systemically.Through the creation and analysis of a range of dictionary entries, the main aspects of the translation principles developed have been formulated, namely the integration and scalability of all materials. It has been shown in practice that particular units and adjacent terminology should be processed as a whole. It has been proven that economies of scale can be achieved through the reuse of information and its methodical involvement in the appropriate translation and lexicographical procedures in other language pairs. The specifics of maximising the accuracy of translations have been clarified in the context of the implementation of the aforementioned integrated approach. The particularities of processing loanwords and neologisms have been researched. It has been proposed to ensure a continuous reintegration of native Ukrainian terms. The experience of the French terminological effort has been analysed with respect to the struggle against words borrowed from foreign languages, and recommendations have been developed for the lexicographer concerning the limits of creating neologisms on the basis of original morphological and syntactic features of the Ukrainian language. Reasons have been highlighted for the need to register information sources in foreign-Ukrainian dictionaries. Practical advantages of such procedures for the translator have been considered with regard to critical reassessment of information and control over the quality of dictionaries.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Приймак Д. М. Вторинність і плагіат як передумови низької якості іншомовно-українських словників (на матеріалі англійсько-, французько- та італійсько-українських видань). Вісник КНЛУ. Серія «Філологія». 2019. Том 22. № 1. С. 123–152. URL: https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170210.
- Приймак Д. М. Особливості перекладу італійських правничих термінів amministratore di sostegno, tutore, curatore й дотичної термінології. Південний архів (філологічні науки). 2019. № 77. С. 85–90. URL: https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2019-77-16.
- Приймак Д. М. Прикметники з компонентами -видний, -подібний в українській термінології та перекладному словникарстві. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2019. № 11. С. 118–124. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/11-2019.
- Приймак Д. М. Проект Українського правопису 2018 р. як актуалізація традиційних правописних норм: нагальність змін та проблематика. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. 2018. Том 21. № 2. С. 110–118. URL: https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2018.152334.
- Приймак Д. М. Протистояння запозиченням у сучасному французькому термінотворенні: досвід для України. Львівський філологічний часопис. 2019. Вип. 5. С. 115–121. URL: https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-20.
- Приймак Д. М. Розроблення англійсько-українських онлайн-словників: сучасний стан і перспективи. Іноземна філологія. 2018. № 131. С. 46–59. URL: http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2018.131.2138.
- Pryimak D. Exotic plural forms of foreign currency names in English, French, and Italian: grammatical, lexicographical, and translation (from/into Ukrainian) perspectives. Studies about languages. 2019. No 35. P. 5–20. URL: https://doi.org/10.5755/j01.sal.0.35.21962.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Некряч Тетяна Євгенівна

2. Tetiana Y. Nekriach

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: ------, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черноватий Леонід Миколайович

2. Leonid Chernovaty

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3411-9408

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черниш Оксана Андріївна

2. Oksana A. Chernysh

Кваліфікація: к. філол. н., доцент

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2010-200X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний університет "Житомирська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 05407870

Місцезнаходження: вул. Чуднівська, Житомир, Житомирський р-н., 10005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: 04r5xzk86

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Поворознюк Роксолана Владиславівна

2. Roksolana V. Povoroznyuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3418-6651

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57223106183; Web of Science Researcher ID: AAX-1047-2021; https://scholar.google.com/citations?user=sfYxkbQAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бобчинець Любов Іванівна
2. Lyubov I. Bobchynets

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8326-1948

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Анохіна Тетяна Олександрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Анохіна Тетяна Олександрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Стефанова Наталія Олександрівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна